

Prof. Boteanu Mădălina

Particularitățile textului narativ *Baltagul*, aparținând lui Mihail Sadoveanu, în vederea încadrării acestuia într-o tipologie

Anexa 1

BILDUNGSROMAN

Toată educația depinde de mamă. (Aristotel)

Demonstrați, pe baza cerințelor de mai jos, că *Baltagul* este roman inițiativ (două trăsături).

1. Citește cu atenție fragmentele următoare:

- [...] *Căci și ziua și noaptea eu nu mă gândesc la alta. Trebuie să te duci să-l cauți pe tatu-tău, alta nu-i nevoie să știi.*

- *M-oi duce, dacă spui; dar e bine să-mi arăți ce și cum; ca să știu ce să fac.*

Vitoria îl privi clipind. Îl văzu sfios și nesigur; pe când ea era plină de gânduri, de patimă și durere. [...]

- *Nu te uita urât, Gheorghîță, că pentru tine de-aici începe a răsări soarele.*

„Ce-a fi vrând ea să spuie?” se întrebă el, fără a da răspuns.

- *Eu te citesc pe tine, măcar că nu știu carte, urmă femeia, înțelege că jucăriile au stat. De-acu trebuie să te arăți bărbat. Eu n-am alt sprijin și am nevoie de brațul tău. În glasul maică-sii tremurau lacrimi. Gheorghîță simți o ușoară înduioșare; totuși nu i se putea alcătui în minte nicio vorbă de mângâiere.*

Auzi în prăpastie un scâncet de dihanie. Poate i s-a părut. O neliniște fierbinte i se porni din măruntaie și-l fulgeră în creștet. Răsări în picioare și căută loc de trecere pe urmele maică-sa. Zgreptenând* cu unghiile și împingându-se la deal cu călcâiele, ajunse asudat și gâfâind sus. Calul necheză ușurel; cânele veni lângă dânsul. Acolo sus, la drum, i se părea că e mai puțin întuneric. [...]

Flăcăul nu înțelegea din toate decât o frică strecurată din pământ în el, și începu să vorbească cu cânele și cu calul adresându-le cuvinte fără noimă. Tot ca să-i treacă vremea mai ușor, căută traista cu orz. După aceea își pregăti un culcuș și se învăli în pocladă. Zgomotele nopții îi părură abia simțite și i se îngreuiă trupul de somn, când Lupu dădu glas către vale.

(Mihail Sadoveanu, *Baltagul*)

*a zgreptena = a zgâria

* pocladă = țesătură de casă mișoasă, de obicei din lână nevopsită, folosită ca pătură sub șaua calului, ca învelitoare sau ca așternut.

Precizați, cu exemple din text, stările prin care trece Gheorghîță:

- când mama îi dă vestea plecării la drum, în căutarea tatălui;
- când Vitoria devine fermă, spunându-i că perioada copilăriei s-a încheiat;
- când rămâne singur în râpă, să păzească rămășițele tatălui.

2. Numiți rolurile pe care le îndeplinesc mama și fiul pe parcursul călătoriei.

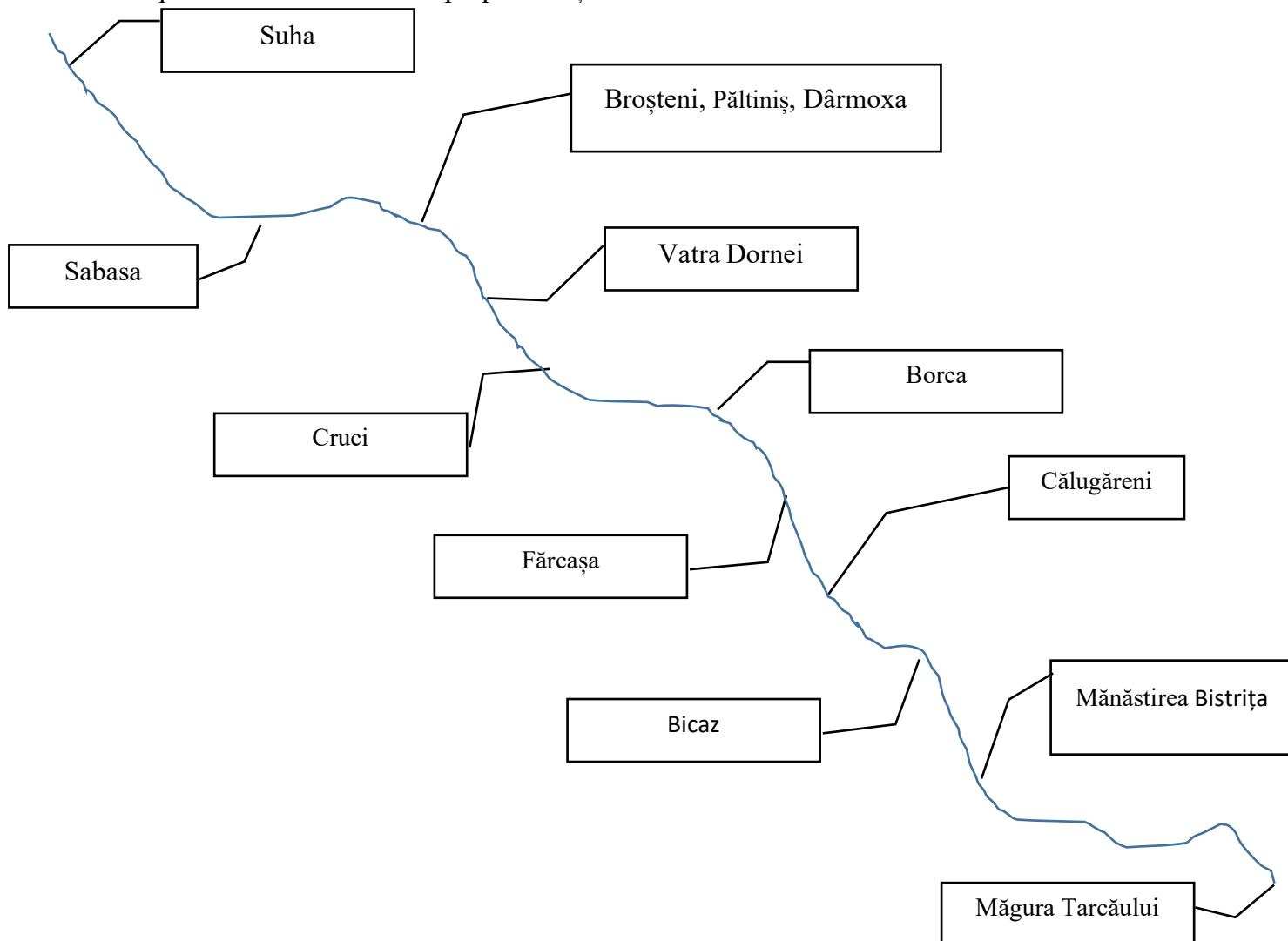
3. Comentați, în 40-60 de cuvinte, semnificațiile scenei în care Gheorghîță rămâne singur, noaptea, în prăpastie, pentru devenirea tânărului.

ROMAN REALIST

Anexa 2

Demonstrați, pe baza cerințelor de mai jos, că *Baltagul* este roman realist (două trăsături).

1. Completează harta următoare cu secvențele narrative care corespund toponimelor/substantivelor proprii menționate.

2. Menționează temele literare ale romanului.

3. Încadrați următoarele personaje în tipologii morale, sociale.

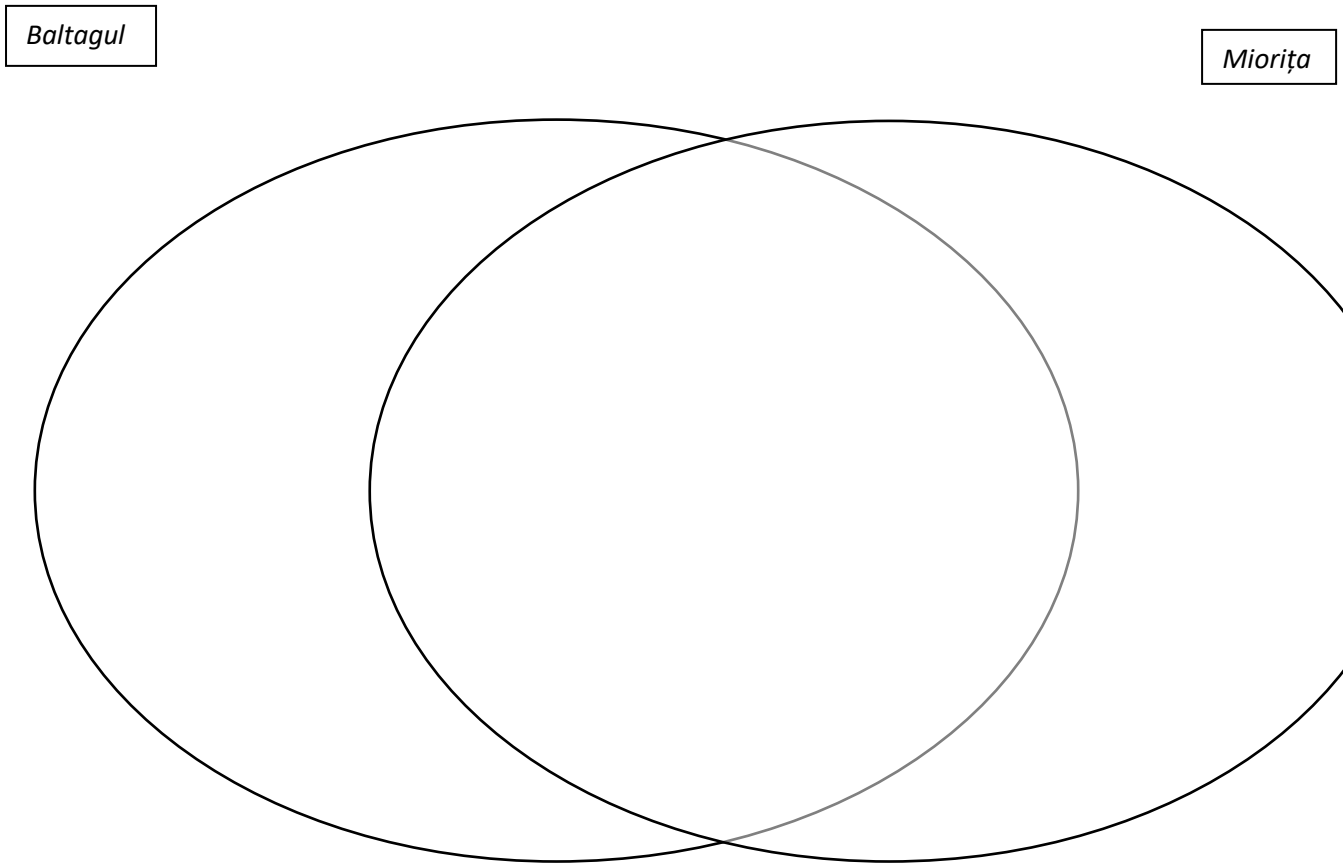
Vitoria	
Nechifor	
Gheorghică	
Minodora	
Ilie Cuțui și Calistrat Bogza	

ROMAN MITIC

Mitul – este o povestire fabuloasă care cuprinde credințe ale popoarelor antice despre originea universului și a fenomenelor naturii, despre evenimente petrecute în timpuri arhaice, despre zei etc.

Demonstrați, pe baza cerințelor de mai jos, că *Baltagul* este roman mitic (două trăsături).

1. Găsiți șase asemănări și deosebiri între balada *Miorița* și romanul *Baltagul*.

2. Găsiți corespondențe simbolice cu mitul lui Isis și Osiris din literatura universală.

Osiris este zeul pământului, cel care îi învâța pe locuitorii Văii Nilului să cultive ogoarele, iar Isis este soția sa și mama lui Horus. Trupul lui Osiris este tăiat în paisprezece bucăți de către fratele său, Seth, prin vicleșug și răspândit în toată țara Egiptului. Isis găsește fragmentele, reîntregește trupul soțului ei, îl unge cu uleiuri scumpe și îi redă viața veșnică prin intermediul unor vrăji. În căutarile ei este ajutată de câinele Anubis, devenit simbol al călăuzei divine care îi conduce pe morți în Infern, devorându-i pe cei vinovați după judecata lui Osiris. La vârsta maturității, Horus îl caută și îl pedepsește pe Seth și preia rolul deținut anterior de tatăl său, acela de stăpân absolut al pământului.

3. Ca în orice roman mitic, numele personajelor sunt semnificative. Găsește posibile înțelesuri pentru numele protagoniștilor, în relație cu traseul lor romanesc.

- a) Vitoria.....
- b) Gheorghită.....

ROMAN MONOGRAFIC

Descrierea comunității arhaice de tip pastoral este completă, de la îmbrăcăminte și alimentație, la credințe și relații ceremoniale, nimic esențial nu e uitat...

Demonstrați, pe baza cerințelor de mai jos, că *Baltagul* este un roman monografic (două trăsături).

1. Notează caracteristicile muntenilor în raport cu natura și cu lumea arhaică în care trăiesc.

Locuitorii aceștia de sub brad sunt niște făpturi de mirare. Iuți și nestatornici ca apele, ca vremea; răbdători în suferinți ca și-n ierni cumplite, fără griji în bucurii ca și-n arșițele lor de cuptor, plăcându-le dragostea și beția și datinile lor de la începutul lumii, ferindu-se de alte neamuri și de oamenii de la câmpie și venind la bârlogul lor ca fiara de codru — mai cu samă stau ei în fața soarelui c-o inimă ca din el ruptă: cel mai adesea se desmiardă și lucește — de cântec de prietinie. Așa era și acel Nechișor Lipan care acuma lipsea.

2. Pornind de la citatele de mai jos, prezentați imaginea satului de munte (așezare, locul bisericii, al crășmei, rolul preotului, legile arhaice care îl guvernează, izolarea față de oraș), așa cum apare acesta prezentat în romanul *Baltagul*:

➤ *Satul risipit pe râpi sub pădurea de brad, căsuțele șindrilite între garduri de răzlogi*, pârăul Tarcăului care fulgera devale între stânci erau căzute într-o negură de noapte.*

➤ *Îi veneau scrisori și cereri de departe, din niște târguri cu nume ciudate. Ca să i le dezlege, Lipan se ducea la părintele Dănilă, după aceea trecea pe la crășmă să beie un pahar cu alți munteni ca și dânsul, vrednici tovarăși în treburi de acestea.*

➤ *Biserica era așezată pe-un dâmb, cu țintirimul împrejur. În apropiere, în dreapta, se ridica gospodăria părintelui Dănilă, cu case, șuri* și heiuri*. De partea cealaltă a bisericii mai era o căsuță, ca o ciupercă singură pe toloacă*. Acolo trăia baba Maranda.*

➤ *... părintele-i în odaia cea mare. Acu s-a întors din munte. A avut mult bucluc și vorbă cu oamenii; dar cum i-i obiceiul lui, i-a răpus pe toți și i-a împăcat.*

➤ *Izolate de lumea din văi, rânduri după rânduri de generații, în sute după sute de ani, se veseliseră de creșterea zilei și începutul anilor; toate urmau ca pe vremea lui Burebista, craiul nostru cel de demult; stăpânii se schimbaseră, limbile se prefăcuseră, dar rânduielele omului și ale sfinților stăruiseră; așa încât se cuvenea ca și copiii să-și aibă partea lor.*

➤ *Nu-i ca în sus pe Tarcău, unde oamenii trăiesc cum au apucat și cum îi taie capul. Dacă făptuiește unul o poznă, ori o moarte de om, se duce prin stâncile munților și se hrănește cu zmeură ca urșii, până ce-l alungă la vale iarna. Atuncea-l prind oamenii, îl leagă și-l dau pe mâna stăpânirii devale.*

*răzlog = scândură groasă;

*șură = anexa unei construcții;

*hei = loc în jurul casei;

* toloacă = teren liber neîngrădit, între case sau la marginea satului;

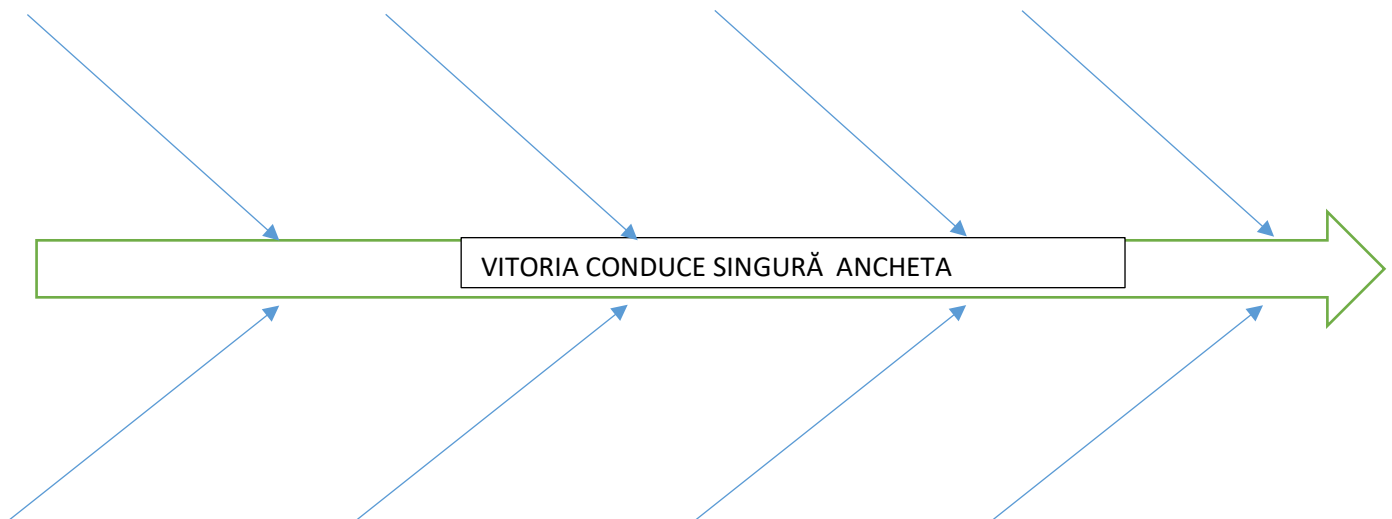
3. Precizați patru situații în care Vitoria Lipan, exponent al muntenilor, ia în seamă superstiții și credințe străvechi și trei obiceiuri legate de ceremonialul botezului, nunții și înmormântării prezente în roman.

ROMAN POLIȚIST

Demonstrați, pe baza cerințelor de mai jos, că *Baltagul* este un roman polițist (două trăsături).

1. Menționați două indicii pe care le găsește Vitoria Lipan de-a lungul traseului parcurs, precum și două greșeli pe care le fac suspectii.
2. Vitoria Lipan conduce singură ancheta, dar se străduiește să nu lase această impresie. Precizați efectele și cauzele acestei atitudini.

CAUZE

EFECTE

3. Asociază următoarele roluri cu personajele romanului *Baltagul*.

- victima:
- detectivul:
- ucigaș:
- complice:
- ajutorul detectivului:
- martor:
- persoane investigate:

Bibliografie:

Ilie, Emanuela, *Didactica limbii și literaturii române*, Editura Polirom, Iași, 2014.

Pavelescu, Marilena, *Metodica predării limbii și literaturii române*, Editura Corint, București, 2010.

Corneliu, Crăciun, *Metodica predării limbii și literaturii române în gimnaziu și liceu*, Editura Emia, Deva, 2007.

Manolescu, Nicolae, *Arca lui Noe*, Editura Gramar, București, 2005.

Micu, Dumitriu, *Scurtă istorie a literaturii române II*, Editura Iriana, București, 1995.

Sadoveanu, Mihail, *Baltagul*, Editura Albatros, București, 1983.